

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Qvæstio CVIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

terius. Potest etiam eam mouere rationibus persuadendo alterum angelum, vt aliquid diligat, vel odio habeat, quod etiam est mouere obiectiue voluntatem illius: non tamen potest illi necessitatem inferre ad aliquem actum. Primum satis patet. Secundum verò ex eo probatur, quòd nullum obiectum potest inferre necessitatem voluntati ad amorem sui, nisi infinitum obiectum clarè visum, quod totam latitudinem boni in se contineat, quale est Deus, vt 1. 2. ostendimus: vnus verò angelus non potest alterum ad intuitum diuinæ essentiae perducere.

ARTICVLVS III.

Virum Angelus inferior superiorem illuminare possit.

CONCLUSIO est. Numquam angelum inferiorem illuminare superiorem: eò quòd notitia supernaturalis, iuxta ordinem à Deo in angelis statutum, qui non est, cur aliquando prætermittatur, descendit à superioribus in inferiores, & non contra. Conclusio est probabilis, non tamen certa. Imò Bernardus in sermonibus de aduentu homilia 1. super *Missus est Gabriel*, ait: Soli Gabrieli archangelo reuelasse Deum tempus incarnationis: ex sententia autem Bernardi eo loco, licet Gabriel sit non de minoribus, sed de præcipuis angelis, non tamen est supremus. Præterea reuelatio aliqua pertinere poterit ad angelum inferiorem ratione status aut officij, quæ ad superiorem aliquem non spectet: sicut quæst. 12. dictum est, interdum beatos inferiores videre aliqua in Verbo, quæ superiores non vident, eò quòd ad eorum statum non pertineant: ergo eiusmodi cognitiones manifestari poterunt angelis superioribus ab inferioribus.

ARTICVLVS IV.

Virum angelus superior illuminet inferiorem.

Angeli superiores quam rationibus omnibus illuminant.

CONCLUSIO quarti articuli est. Angelos superiores de omnibus illuminare inferiores. Eam non ita intelligo, quali continenter quicquid superiores intelligunt, transfundant in inferiores, alioquin numquam inferiores interrogarent superiores, cuius contrarium docet Dionysius 7. cap. cœlestis hierarchiæ, iuxta illud Isaia 63. *Quis est iste qui venit de Edon*, docetque D. Thomas, tum hoc loco in responsione ad secundum, tum etiam alibi, sed eam intelligo, quia tandem aliquando, prout tempus, & ratio exigit de omnibus eos illuminant.

QVÆSTIO CVII.

De locutione angelorum.

Quæstio hæc tota explicata est artic. 1. præcedentis quæstionis.

QVÆSTIO CVIII.

De hierarchiis, & ordinibus angelorum.

DISPUTATIO VNICA.

HIERARCHIA, quod est sacer, & *ἀρχή*, quod est princeps, dicitur, *ἱεραρχία*, significatque idem quod sacer principatus. Diuiditur verò in Ecclesiasticam & cœlestem. Alij addunt hierarchiam supercœlestem trium personarum diuinarum, vt D. Bonauent. in 2. dist. 9. in expositione liter. Richardus & Gabriel eadem distin. & quidam alij. Attamen cum nulla personarum diuinarum princeps sit comparatione aliarum, addunt, improprie, & secundum quid dici hierarchiam. Et D. Thomas hoc loco articulo 1. ait, eos errare, & contra intentionem Dionysij loqui, qui ponit in diuinis personis hierarchiam quam vocant supercœlestem: Etenim Dionysius 3. c. cœlestis hierarchiæ, Deum supra omnem hierarchiam esse dicit, tanquam hierarchiarum causam. Cum autem *ἱεραρχία* idem significet, quòd sacer principatus, in principatu autem duo intelligantur, princeps videlicet, & multitudo sub principe ordinata, consequens profectò est, vt cum Deus optimus maximus vnus sit Princeps, non solùm multitudinis angelorum, sed etiam hominum, vna possit dici hierarchia, tam hominum, quam angelorum, qui sacris participant, quatenus videlicet rota hæc multitudo sub vno principe gubernatur. Vnde Augustinus 12. de Ciuitate Dei capite 1. *duas ciuitates*, hoc est, societates, distinguit: alteram bonorum, tam hominum, quam angelorum, sub vno principe Deo, alteram malorum, cuius est caput diabolus. Imò verò quemadmodum collectio fidelium omnium, tam angelorum, quam hominum, vna vniuersalis Ecclesia dicitur, triumphantem & militantem comprehendens: sic quoque vna hierarchia dici potest. Quia tamen homines diuersimodè gubernantur à Deo in hac Ecclesia militante, & diuersimodè angeli sancti in triumphante, qui iam ipsius fruuntur conspectu, efficitur, vt ex parte multitudinum, modique diuinam gubernationem participandi, meritò distinguantur duæ hierarchiæ, Ecclesiastica vna, & cœlestis altera.

Porò in cœlesti angelorum sanctorum hierarchia, tres adhuc hierarchias distinguit B. Dionysius 6. cap. de cœlesti hierarchia à beato Paulo apostolo edoctus, nempe supremam, mediam, & infimam. Has distinguit penes varios modos suscipiendi diuinas illuminationes ac reuelationes, attendendique ad salutem hominum: omnes namque sunt administratorij spiritus, ad salutem hominum attendentes, & in ministerium missi propter eos qui hereditatem capiunt salutis, vt Paulus ad Hebræos 1. ait. Rursus in vnaquaque hierarchia tres ordines, seu choros angelorum distinguit, supremorum, mediorum, & infimorum. Quare nouem sunt angelorum ordines seu choros, & tres hierarchiæ. Atque hæc est concors Theologorum sententia, quam post B. Dionysium affirmant B. Gregorius in homilia de centum ouibus, quæ est 34. in Euangelia, D. Bernardus 5. lib. de consideratione ad Eugenium, D. Isidorus lib. 1. de summo bono cap. 12. & Dionysius loco citato affirmat præceptorem suum Paulum Apostolum distinxisse angelos in ternas hierarchias, tertio repetitis, ad sanctissimam Trinitatis imaginem: quare negare hanc sententiam, quæ tanquam traditio videtur esse in Ecclesia, plus esset quam temerarium.

Ordo angelorum in hunc modum delimitur Magistro in 2. d. 9. *Est multitudo cœlestium spirituum, qui inter se in aliquo munere gratia simulantur, sicut naturalium dotorum munere conueniunt.* Hoc secundum

dum addit Magister, quia perinde ac Diuus Thomas hoc loco artic. 4. arbitratur, munera gratiae collata fuisse angelis iuxta proportionem naturalium: idcirco namque ait eos assimilari inter se, & in munere gratiae, & in natura. Vnde eliceret volunt aliqui, angelos eiusdem chori esse eiusdem speciei infime. Quicquid autem sit, vtrum videlicet hi angeli, qui similes sunt in munere gratiae, similes etiam sint & peculiari quodam modo contineant in natura: at tamen, vt hoc loco Diuus Thomas articulo 8. affirmat conuenientia in natura habet se tamquam quippiam materiale ad constituendum gradum angelorum: conuenientia verò in munere gratiae, habet se tamquam formale & completiuum: quare sola conuenientia in munere gratiae sufficit ad constituendum gradum in angelis, siue simul detur conuenientia in natura tamquam quid praesuppositum, siue non.

Chori angelorum quomodo à D. Dionysio disponantur.
Dionysius Arcopagita cap. 6. citato sequenti modo disponit ordines angelorum. In suprema hierarchia constituit, supremos, Seraphinos, medios, Cherubinos, & infimos Thronos. In media dat locum supremum Virtutibus, medium Dominationibus, infimum Potestatibus. In infima constituit supremos Principatus, medios archangelos, & infimos angelos, quod nomen aliàs est omnibus commune.

D. Thomas hoc loco art. 6. refert, Diuum Dionysium constituisse in media hierarchia supremos Dominationes, medios Virtutes, & infimos Potestates. Verum tamen versus Perionij, & tres aliae versiones quas inuenies in commentariis Dionysij Carthusiani, quibus Dionysium Arcopagitam interpretatur, choros secundae hierarchiae iuxta modum à nobis assignatum disponit. Paraphrasis tamen Abbatis Vercellensis in 6. caput Dionysij Arcopagitae, quam post commentarios Dionysij Carthusiani inuenies, habet, vt D. Thomas affirmat, Dionysium Arcopagitam eos tradidisse: & Dionysium Carthusianus in commentariis in idem caput affirmat, Choros secundae hierarchiae non fuisse expressos à Dionysio secundum ordinem, quem in ea habent, eaque in parte fuisse imitatum Paulum Apostolum, qui in exprimendis ordinibus angelorum interdum numerat vnum alter alium, interdum verò contrario modo, vt paulò inferius patebit. Additque Dionysius Carthusianus, choros eorum ordinem habere, quem Diuus Thomas statuit.

D. Bonauentura & Gab. locis citatis referunt D. Dionysium in media hierarchia constituisse supremos Dominationes, medios Potestates, & infimos Virtutes. Sed nescio qua moti ratione id asseruerint.

AD. Greg. & D. Bern. quemodo disponantur.
D. Gregorius & D. Bernardus aliter ac beatus Dionysius disponunt choros angelorum. Nam in media hierarchia constituunt supremos Dominationes, medios, Principatus (quibus Dionysius supremum locum praebet in infima hierarchia) infimos verò potestates. Supremos in infima hierarchia dicunt esse Virtutes, quas Dionysius in secunda hierarchia collocauerat. Acque hunc modum numerandi choros angelorum cum Gregorio & Bernardo seruauit in tertia lectione festi sancti Michaelis in mense Septembris, Breviarium trium lectionum, cuius, ante Breviarium nouem lectionum ex praescripto Concilij Tridentini, erat vsus. Itaque iuxta Gregorium & Bernardum hoc modo numerantur chori angelorum, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Principatus, Potestates, Virtutes, Archangeli, angeli.

Neutra opinio, Dionysij videlicet ex vna parte, & Molina in D. Thom.

A Gregorij ac Bernardi ex alia debet reprobari. Verum D. Thomas hoc loco, D. Bonauentura, Dionysius Carthusianus locis citatis, & Doctores communiter, adhaerendum potius censent D. Dionysio, qui à beato Paulo hæc didicit: refertque Dionysius Carthusianus se legisse opusculum quoddam D. Bernardi, in quo se dolere dicit, quòd in hac re à D. Dionysio discesserit. Fundamentum D. Gregorij & Bernardi, dum Gregorium est secutus, fuisse videtur, testimonium illud Pauli ad Colof. 1. *Siue Throni, siue Dominationes, siue principatus, siue Potestates*, quo in loco eo ordine, quo Gregorius & Bernardus, quatuor illos choros numerauit. Ex alijs tamen locis Pauli constat hoc non esse sufficiens argumentum: in eis enim longè aliter eisdem choros enumerat. Ad Ephesios enim 1. ait: Patrem constituisse Christum supra omnem Principatum, & potestatem, & Virtutem, & Dominationem, vt alia loca omittam, quæ apud Dionys. Carthusianum licebit legere.

B Illud ex iam dictis addendum, omnia nomina nouem ordinum angelorum reperiri in Scripturis sacris. Seraphinorum mentio fit Isaia 6. Cherubinarum Genes. 3. & aliàs saepe. Thronorum, Dominationum, Virtutum, Potestatum, & Principatum, in duobus testimonijs Pauli citatis. Archangelorum 1. ad Thesal. 4. vbi ait Paulus: *In voce archangelij, & in ruba Dei.* Angelorum verò passim se se offert mentio in Scripturis sacris.

C Circa rationem distinguendi hierarchias, & choros angelorum inter se, sequens inter alias mihi magis placet. Quòd angeli supremae hierarchiae distinguantur à cæteris, quòd sint quasi cubicularij, & assessores Dei, per quos reuelationes & illuminationes ad reliquos deriuantur, vt Dionys. 7. c. caelestis Hierarchiae est autor. Atque his in Ecclesia militante respondet status eorum, qui ea sanctitate & vitæ puritate diuinæ contemplationi vacant, vt in amicos Dei familiares assumantur, quibus secreta sua reuelat. Angeli verò secundae hierarchiae in hoc ab ijs, qui ad tertiam hierarchiam spectant distinguantur, quòd sint ij ad quos pertinet generale regimen, & executio quorundam, quæ ad vniuersale bonum militantis Ecclesiae spectant. Atque his in militante Ecclesia respondent Praelati, qui mixtam quamdam vitam ex contemplatione & actione exercent. Angeli denique infimae hierarchiae in hoc differant à reliquis, quòd sub cura sua habeant ea quæ ad regimen speciale pertinent.

D Porro inter angelos supremae hierarchiae ij, qui supremi sunt, Deòque per caritatem magis coniuncti, atque adeò magis familiares & amici, dicuntur Seraphini, hoc est, ardentis caritate diuina: à caritate namque, qua, dum in via erant, potissimum meruerunt ad tam altum assumi statum, & quatum in via arserunt, tum in patria ardent, aliòque ad morem & laudem Dei excitauerunt ac excitant, tamquam à praestantissimo dono, quòd plus in honorem eorum cedit, dicuntur Seraphini. Lege Dionysium 7. cap. caelestis hierarchiae. Medij verò in suprema hierarchia dicuntur Cherubini, hoc est, pleni scientia diuina, vt Dionysius loco citato, ait. Infimi verò dicuntur Throni, hoc est, sedes Dei, pacati ac tranquilli, & apti, in quibus Deus inhabitet, tamquam in sua sede & throno: est enim in pace factus locus eius.

E Sunt qui dicant, à tribus dotibus, quæ tribus virtutibus Theologicis respondent, tres hos choros denominari, nempe à caritate consummata, quæ caritati viæ praestantissimæ Theologalium virtutum respondet, angelos primi chori dici Seraphi-

Hhh 3 nos.

Omnia nouè ordinum nomina in scriptura sacra inueniuntur.

Distinctio officij ordinis singulorum.

Seraphini unde dicti.

Cherubini unde nuncupati Throni.

nos. A visione verò, quæ fidei responder, angelos secundi dici *Cherubinos*, hoc est, plenos scientia & cognitione diuina, & à tentione, quæ spei responder, angelos tertij dici *Thronos*, quali habentes ac tenentes Deum, quem sperauerunt.

Dominatio- nes vnde ap- pellata.
Virgines.
Inter angelos mediæ hierarchiæ, supremi quorum est præsidere, ac statuere mandanda executioni, dicuntur *Dominatioes*. Medij dicuntur *Virgines*, quorum est miraculis inferuire, quæ in confirmationem fidei, & commune bonum totius Ecclesiæ cedunt. Infimi dicuntur *Potestates*, quorum est cohibere, alligare, & arcere demones.

Potestates.
Inter angelos verò infimæ hierarchiæ, ad quos executio regiminis in particulari spectat. Supremi, qui regibus, Episcopis, & capitibus regiminis mundi huius inferioris sunt præpositi, dicuntur *Principatus*, & de horum numero videntur esse *Princeps regni Persarum & Græcorum*, de quibus Daniel. 10. est sermo. Medij, qui præpositi sunt prouinciis, regionibus, ciuitatibus, &c. dicuntur *Archangeli*, id est, principes nuncij. Infimi denique, qui præpositi sunt singulis priuatis personis, quas habent suæ custodiæ creditas, dicuntur *Angeli*.

Archangeli.
Angeli.
Eiusmodi nomina à dono, aut re aliâ communi omnibus, aut pluribus angelis, vt à caritate, quæ cunctis inest angelis, dicuntur, *Seraphini*, à scientia *Cherubini*, &c. Quò autem nomen ab altiori dono, aut munere imponitur, eò accomodat ad significandos angelos altioris chori. Quia verò nomina ipsa, secundum se, communia alioquin sunt omnibus, aut pluribus angelis, qui non sunt eiusdem chori, nullum est absurdum, si aliquando, sumpta in ampliori quadam significatione, vsurpentur ad significandum angelum alterius chori. Vt Michâel dicitur *Archangelus*, & tamen probabile est spectare ad supremum chorum angelorum: quandoquidem pugnavit cum dracone, & victoriam illam magnam est adeptus, de qua Apocal. 12. maxime cum credatur esse princeps Christianæ Ecclesiæ, vt fuisse olim synagoga constat ex Danielis 10. cap. Gabriel etiam, qui incarnationis mysterium beatæ Virgini nunciavit, angelus dicitur, & tamen ad nunciandum Dei matri tantum mysterium verisimile est aliquem de Seraphinis fuisse delegatum: præsertim cum omnes angeli sint *administratores spirituum in ministerium missi*, vt Paulus ad Hebræos 1. affirmat: si autem ad nunciandum tantum mysterium missus non fuit aliquis de Seraphinis, nescio ad quid aliud fuerit vniquam missus.

Angeli.
Eiusmodi nomina à dono, aut re aliâ communi omnibus, aut pluribus angelis, vt à caritate, quæ cunctis inest angelis, dicuntur, *Seraphini*, à scientia *Cherubini*, &c. Quò autem nomen ab altiori dono, aut munere imponitur, eò accomodat ad significandos angelos altioris chori. Quia verò nomina ipsa, secundum se, communia alioquin sunt omnibus, aut pluribus angelis, qui non sunt eiusdem chori, nullum est absurdum, si aliquando, sumpta in ampliori quadam significatione, vsurpentur ad significandum angelum alterius chori. Vt Michâel dicitur *Archangelus*, & tamen probabile est spectare ad supremum chorum angelorum: quandoquidem pugnavit cum dracone, & victoriam illam magnam est adeptus, de qua Apocal. 12. maxime cum credatur esse princeps Christianæ Ecclesiæ, vt fuisse olim synagoga constat ex Danielis 10. cap. Gabriel etiam, qui incarnationis mysterium beatæ Virgini nunciavit, angelus dicitur, & tamen ad nunciandum Dei matri tantum mysterium verisimile est aliquem de Seraphinis fuisse delegatum: præsertim cum omnes angeli sint *administratores spirituum in ministerium missi*, vt Paulus ad Hebræos 1. affirmat: si autem ad nunciandum tantum mysterium missus non fuit aliquis de Seraphinis, nescio ad quid aliud fuerit vniquam missus.

Michael
speciare ad supremum chorum est probabile.

Item Gab.
Porro nomina *Angeli*, hoc est, nuncij, & *Archangeli*, hoc est, principis inter nuncios, optimè in *Seraphinis* quadrant, tamen si angelis vltimi, & penultimi chori approprientur.

Chori angelorum
post diem iudicij mansuri.

Dubium est, vtrum ordines angelorum mansuri sint post diem iudicij. Ad quod respondendum est cum D. Thoma art. 7. quo ad distinctionem quidem graduum, quatenus quidam sunt superiores: & quidam inferiores in gratia, meritis, ac præmio, eaque de causa iuxta merita sunt dispositi in regno cælesti per suos gradus & ordines, perseveraturos esse post diem iudicij: quoad executionem verò officiorum, quatenus interim dum militans Ecclesia durat, saluti hominum attendunt, mansuros non esse post diem iudicij: eò quòd iam tunc id non erit necessarium. Atque in hoc sensu 1. ad Corinth. 15. ait Paulus: *Christum euacuaturum omnem principatum, & Potestatem, & Virtutem, cum tradiderit regnum Deo, & Patri in consummatione sæculi*, cum videlicet peracto iudicio, redditaque simul homini-

bus iustis gloria corporis cum gloria animæ, cum eo ascenderint regnaturi in perpetuum.

Dubium etiam est, vtrum homines assumantur ad ordines angelorum. Ad quod respondendum est cum D. Thoma art. 8. eos assumi: gradus namque angelorum formaliter distinguuntur penes merita & gratiam, vt dictum est: qui ergo homines æquauerint *Seraphinos*, aut etiam aliquantum excelluerint (si fortè aliquis, præter Dominam nostram, supremum *Seraphinorum* excedit) collocabuntur cum *Seraphinis*: qui verò æquauerint *Cherubinos*, collocabuntur cum *Cherubinis*, & ita de cæteris ordinibus. Hi verò, qui ante vsum rationis decesserunt, aut in futurum decedent cum sola gratia baptismali, aut cum gratia, quam consequentur ij, quibus circumcisio, aut remedium, quod in lege nature erat contra peccatum originale applicabatur, nec non alij peruenientes ad vsum rationis, qui exigua admodum merita ex hac vita deferunt, licet credendum sit eos esse inferiores, gratia, meritis, & præmio, infimo omnium angelorum, annumerabuntur tamen, & associabuntur infimo choro angelorum: non secus ac infimus angelorum illius chori annumeratur reliquis, esto ab eis gratia & meritis excedatur. Non solum autem Christus Dominus, quatenus homo, sed & Domina nostra longo interuallo exaltata est super choros angelorum ad cælestia regna, comparaturque ad angelorum choros tamquam eorum Regina & Domina quam cum Filio suo Angelorum Rege & Domino, per infinita sæculorum sæcula venerantur & laudant.

QVÆSTIO CIX.

De ordinatione malorum angelorum.

DISPUTATIO VNICA.

NTER demones, dum status militantis Ecclesiæ perdurat, ordo est prælationis pessimæ, quo in odium Dei, & in odium ac inuidiam generis humani (Deo ad agonem & exercitium, atque in occasionem excellentioris victoriæ, & cumulationis hominum meriti id permittente) inter se conspirant, ac vniuntur, inferiorisque viribus, natura, scientia, & nequitia, his qui his omnibus superiores sunt, obediunt, vt bellum hominibus inferant, eisque quantum poterint, pro permissione diuina noceant.

Esse inter demones huiusmodi ordinem colligitur apertè ex Scripturis sacris. Ad Ephel. 6. *Vt possitis stare aduersus insidias diaboli: quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Principes & Potestates, aduersus mundi Rectores tenebrarum harum, contra spiritalia nequitia in cælestibus*, Matth. 12. dicebant Pharisei, *Hic non eicit demones nisi in Beelzebub principe demoniorum*. Et Christus: *Si Satanus Satanam eicit, quomodo stabit regnum eius: habet ergo regnum Satanus, hoc est, coordinationem pessimorum demonum sibi ad nutum obtemperantium: habet etiam legiones, vt colligitur ex Marco cap. 5. & ex Luca cap. 8. estque iniquorum omnium caput, & princeps inter omnes filios superbiæ: sicut Christus caput est iustorum omnium*. Præterea Mart. 25. dicitur, *Ite maledicti in ignem æternum, qui parati estis diabolo, & angelis eius*. Et Apocalyp. 12. *Draco pugnat, & angeli eius, & non valuerunt: habet ergo Lucifer angelos sibi subditos, qui cum eo Ecclesiam militantem infestant, & oppugnant.*

Subiacent.